

"הם שותקים, אנחנו כואבים"

ועידת "יד לבנים", ירושלים, 21 ביוני 1994

יו"ר "יד לבנים", צירי הוועידה, ידידים יקרים,

לפני שלוש שעות, הרחק מכאן, בקיבוץ ראש-הנקרה, הובא למנוחות החלל האחרון - ולואי שיהיה זה אחרון - במאבק בן מאה שנים ויותר, בינינו לבין הפלסטינים ומדינות-ערב.

סמל ראשון נועם שמחה ז"ל נהרג אתמול בדרום לבנון מירי מחבלי "חיזבאללה". הוא החלל השבעה-עשר-אלף-תשע-מאות-תשעים-ושניים שהעלתה מדינת ישראל במלחמה שאין לה עדיין סוף.

"לכל איש יש שם" אמרה המשוררת זלדה, וכבר אתמול, כאשר קיבלתי את הידיעה המרה ועוד בטרם נמסרה זו למשפחה, חשבתי מי ומה מסתתר מאחורי השם: נועם, שמחה. לבד, בחדר העבודה שלי אתמול לפנות-ערב, חשבתי על הגורל שזומן למשפחה בראש-הנקרה, שגידלה בן וקראה לו נועם וביקשה שמחה, כמו כולם - ועכשיו, תם הכול. הנקישה על הדלת של שליחי קצין-העיר הופכת סדרי-עולם, ומי כמוכם יודע כי מאותו רגע מה שהיה - שוב לא יהיה.

גבירותיי ורבותיי, אנו נתונים היום בעיצומו של מסע לקראת השלום. אנו מנסים לפתוח דף חדש ביחסים עם הפלסטינים ואולי גם עם מדינות-ערב אחרות. אין זה מסע קל, והא כרוך בהרבה התלבטויות וחיבוטי-נפש מצדנו. בסופו של דבר, שילמתם, שילמנו, מחיר-דמים יקר מאד, וכל החלטה חייבת להיות ראויה למחיר הדמים - ולסיכויים ולסיכונים לעתיד. על ההחלטות המדיניות קיים ויכוח ציבורי סוער. יש תומכים, יש מתנגדים. אלה גם אלה, בתוקף היותנו דמוקרטיה יחידה במזרח התיכון, רשאים להביע דעתם, למחות, להפגין תמיכה. דבר אחד אסור לנו לעשות, לא לממשלה, לא לאופוזיציה, לא לתומכים, לא למתנגדים: להשתמש בזכרם של הבנים והבנות היקרים לכולנו שנפלו במערכות ישראל. כי למלחמות לא הלכו תומכי ימין ואנשי שמאל, לא אנשי גוש אמונים ולא תומכי "שלום עכשיו", לא דתיים ולא

חילונים. למלחמות הלך עם ישראל, ובשמו ובשליחותו נפלו הבנים והבנות. אסור לנו, לא לממשלה, לא למתנגדיה, לומר דבר בשמם. הם שותקים - ואנחנו כולנו כואבים.

גבירותי, רבותי, כולי הערכה לארגון "יד לבנים" על דאגתו להנצחה, על תשומת ליבו למשפחות. יש היום למעלה מחמישים בתי "יד לבנים" ברחבי הארץ, כולל במגזר הדרוזי, ואנו עדים למפעלי הנצחה רבים וראויים לזכרם של הבנים. על כך תבואו על התודה.

בשנים האחרונות אנו נתקלים בשאלות קשות ובתביעות מצד משפחות שכולות באשר לדרכי ההנצחה. מן הראוי שוועידתכם תדון בכובד-הראש הראוי בסוגיות העולות מצד המשפחות, ועליכם המלאכה להעלות הצעות אשר יספקו את המשפחות ויכבדו את זכר הבנים והבנות. אסיים בתפילה: שלא נצטרך למפעלי הנצחה נוספים, שנראה כולנו בסופן של המלחמות ונהיה ראויים כולנו, כל עם ישראל, לזכר הבנים והבנות אשר נפלו בשליחות כולנו.